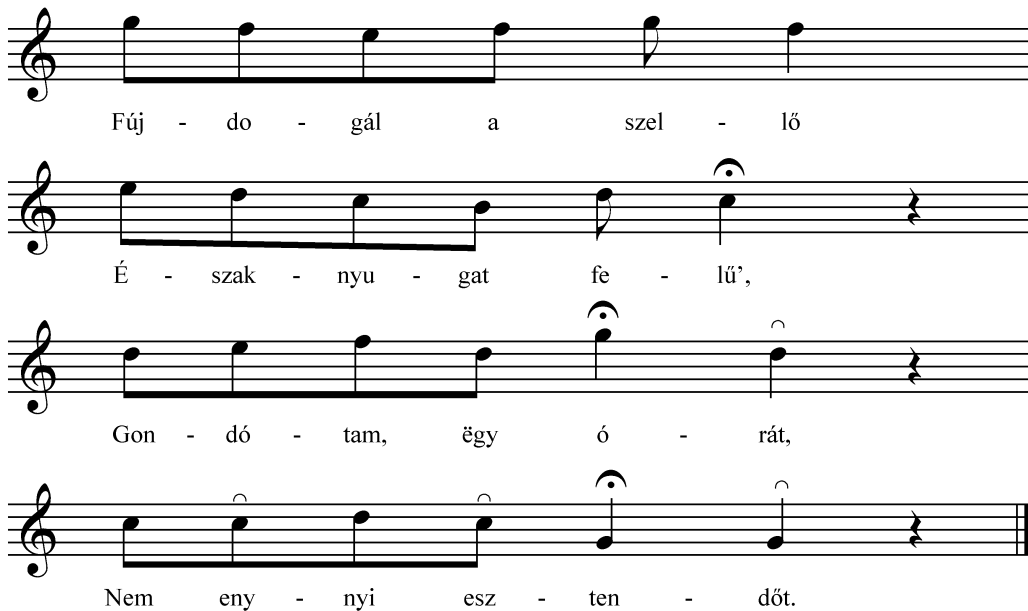

■ ■ ■ II. RABÉNEK: 19–24. SZ. ■

F 19.

Fújdogál a szellő

Parlando ♩ = 77

Fúj - do - gál a szel - lő
É - szak - nyu - gat fe - lű',
Gon - dó - tam, egy ó - rát,
Nem eny - nyi esz - ten - dőt.

A szögedi fegyház
Kőbű' van kirakva,
Az én kedves rózsám
Sírva jár alatta.

– Nė csudálkozz, rózsám,
Hogy én sárga vagyok,
Három esztendeje,
Mijóta rab vagyok!

Az egész csókai népzenei anyagban a legkorábbról datált dallam. A dalt Seemayer Vilmos gyűjtötte 1933-ban Nagyatádon Tóth Józseftől, aki Csókán született, és gyerekkorában ott tanulta meg ezt a dalt. A dallam Csóka környékén ismert lehetett, mert Tripolsky Géza 1967-ben Zentán is magnószalagra rögzítette változatát. Ereszkedő vonalú régi stílusú dallam.

Ez a változat nem szerepel a *Vajdasági magyar népdalok* kötetében.

Gyűjtés: Tóth József (56), Csóka, 1933, Seemayer V.

Típus: MNT VIII. XXXVII.

F 20.

Amoda gyűnnek lovasok

Parlando ♩ = 91

A - mo - da gyűn - nek lo - va - sok,

Fe - ke - téll - nek, mint a sa - sok.

Ha bē - tyá - rok, jó ba - rá - tok,

Ha zsan - dá - rok, ē - sza - la - dok.

A szögedi nagy törvénybe,
Tizenkét úr ül a székbe.
Tekingetnek a szömembe,
Hány pár csikó jut eszömbe.

Kettőt adtam a bírónak,
Kettőt a komiszárusnak,
Kettőt a szolgabírónak,
Így hát, nem maradt magamnak.

Nem jut neköm több eszömbe,
Három sűrke, hat fekete.
Három sűrke, hat fekete,
Ezér' hajkász a vármegye.

Loptam lovat, százhatvanat,
Mégső verték rám a vasat!
Most mög loptam egy szamarat,
Azér' zörgetöm a vasat.

A dallam két honfoglalás előtti (ugor és ótörök jellegű) stílusrétegünk kiérleletlen ötvözetének tűnik.

Gyűjtés: Károly Jánosné (52), Zenta, Bodor A. – Bodor G.

Közlés: VMND II. 101.

F 21.

Szögedi törvénybe tizenketten vannak

Parlando ♩ = 87

Szö - ge - di tör - vény - be ti - zen - ket - ten van - nak,

Mind a ti - zen - ket - ten ró - lam ta - nács - koz - nak,

A ti - zen ket - te - dik a ne - ve - met ír - ja,

Mel - let - te egy dá - ma bú - ne - im szám - lál - ja.

– Uraim, uraim, főgyházi uraim,
Kár vóna még neköm akasztófán csüngni,
Kár vóna még neköm akasztófán csüngni,
Pamutszél gatyámat szélnek lebögtetni!

Két sarkantyús csizmám szélnek összeverni,
Fekete hajamat szélnek ehordani,
Szép piros orcámat napnak hervasztani,
Szép fekete szömem hollónak kiszödni!

A Kiszáradt a tóbul mind a sár, mind a víz típusú dallam dél-alföldi rabének változata. A dallama, a sorzárlata és a dallamívek ereszkedése nyomán a sirató stílusba sorolható. Úgy tűnik, a 4 × 12 szótagos sor igen alkalmas strófaszervezet volt népi szövegköltőink számára. A dallamtípus elsősorban az Alföld északkeleti részén volt népszerű. Ott a pásztorparlandótól a rabénekeken keresztül táncdallamokig igen sok változatát ismerik.

Csókai változata az *Amoda szolgálok Maros vize mellett* szövegkezdettel az N 17. szám alatt található. Ebben a variánsban még nincs közreadva.

Gyűjtés: Banka Mihály (78), Csóka, 1990, Bodor A. – Tripolsky G. – Németh I.

Közlés: VMND II. 114.

Típus: MNT X. XCVI.

F 22.

Kis pej lovam, kis pej lovam térdig jár a sárba

♩ = 87

Kis pej lo-vam, kis pej lo-vam tér - dig jár a sár - ba',

De sok er - dőt, de sok me-zőt be-sza - ladt hi - já - ba.

Ad - dig sza-ladt vé - lem tér - dig é - ró sár - ba',

Még be nem vitt, még be nem vitt a vár - mö-gye - há - zá - ba.

Esik eső szép csöndösen a Tisza partjára,
De sok vizet ěhordtam mán a rabok számára!
Hordhatom öleget, van még ölég idő,
Oda hátravan tőteni tizenkét esztendő!

Új stílusú, AABA sorképletű, általánosan elterjedt katonadal. Harmadik fokról való indításával azonban a csókai dallam ritka kivétel. Dallamvonala átmenet a Bereczky-rend 1137. és 1547. típusa között.

Ebben a formában még nincs publikálva.

Gyűjtés: Zélity Sándor (72), Padé/Mohol, 1978, Burány B.

Közlés: VMND II. 191.

Típus: Bereczky 1547, Járdányi II. 153.

F 23.

Csongorádi Tisza vize de habos

♩ = 86

1)

Cson - go - rá - di Tí - sza vi - ze de ha - bos,

Kö - ze - pé - be' van egy ma - dár, a - ra - nyos.

Bal szár - nyá - ra rá van ír - va, Cson - go - rád,

Sej, ki ba - bá - ja ez a kö - kény - sző - mű lány?

1)

ossia

Sej, Csongorádi sudár magos tanyája,
Tetejére rászállott egy madárka.
Két szárnyáva' folyton csak azt verdösi,
Sej, vót szeretöm, Csongorádi évöszí.

Sej, Csongorádi vasba akar veretni,
Mer' a lányát el akarom szeretni,
– Mőgállj, híros Csongorádi, mögbánod,
Sej, még az éjjē möszöktetöm a lányod!

Általánosságban is, de a Dél-Alföldön különösképpen népszerű új stílusú népdal. Bodor Anikó a *Vajdasági magyar népdalok* összkiadásának III. kötetében 17 szövegstrófával közli. Bereczky János típusrendjében Magyarkanizsa, Tóthfalu, Zenta, Horgos és Csóka gyűjtőhelyeket tartja többek között számon.

Gyűjtés: Cára Istvánné (30), Csóka, 1952, Burány B.
Közlés: VMND III. 134.
Típus: Bereczky 751/A (1164).

F 24.

Este gyün a tömlöctartó

♩ = 105

Es - te gyün a töm - löc - tar - tó,
Mér - gö - sen szöl a vas - aj - tó.
E - lőt - te vi - szik a gyēr - tyát,
Vi - zi - tál - ják ra - bok va - sát.

Bóthajtásos az én szobám,
Még a hóvilág sē süt rám,
Hát a fényös nap sugára,
Hogy sütné hervadt orcámra?

– Ablakomnak vasrostélya,
Nyújtsd be, rózsám kezéd rajta,
Hadd fogjam mög utójjára,
Búm elfeled nemsokára!

Általánosan elterjedt régi stílusú dallamtípus a *Fecském, fecském, édes fecském* kezdetű szöveggel. Ez a változat – a harmadik-negyedik sorban – szótagszaporítás nélküli, így régibbnek tekinthető. Az egyenletes negyedekben mozgó dudánótákhoz viszonyítva azonban új elem az alkalmazkodó ritmus következetes jelenléte. Ebben a formában még nincs publikálva.

Gyűjtés: Kanizsamonostor, Kálmány L.

Közlés: VMND I. 165, SZN IV. 43.

Típus: Járdányi I. 128.

